

16.10.2015

Lausunto ulkoasiainvaliokunnalle

HE 30/2015 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016

VNS 1/2015 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2016—2019

- Kehitysyhteistyömäärärahojen leikkaukset tulivat äkillisesti ja ovat vaikuttaneet CMI:n toimintakykyyn sekä henkilöstön että hankevolyymin osalta. Toimintaan tulee vaikuttamaan myös Suomen rahoitusosuuden pieneneminen ja tätä kautta entistä voimakkaampi lähentyminen muiden rauhanvälitystoiminnan rahoittajien kanssa.
- On syytä esittää huoli miten Suomi pysyy pidemmän aikavälin ulko- ja kehityspoliittisissa tavoitteissaan. Euroopan pakolaisvirrat kertovat YK:n turvallisuusneuvoston toimintakyvyttömyydestä ja ovat synnyttäneet tarpeen alueelliseen ja ketterämpään rauhanvälitystoimintaan. Missä on Suomen paikka tässä kehityskulussa?

Kehitysyhteistyömäärärahojen leikkaukset vuodelle 2016 tulivat hyvin äkillisesti ja ovat volyymiltaan rajuja. Niiden vaikutusta on ollut vaikeaa rajoittaa. CMI joutuu lopettamaan tuloksellista ja tulevaisuutta rakentanutta työtä. Järjestön toimintaan kohdistuvien 1,7 miljoonan euron leikkausten myötä irtisanomiset ja osa-aikaistamiset koskevat Suomessa ja maailmalla kaikkiaan lähes 20 henkilöä. Lisäksi 3-4 hanketta joudutaan lopettamaan kokonaan tai huomattavilta osin sekä alasajamaan CMI:n oma metodologinen kehitystyö.

Jatkon kannalta ratkaisevaa on seuraavan kolmivuotisen (2017-2019) ohjelmärahoituksen taso neuvotteluissa ulkoasiainministeriön kanssa sekä onnistuminen varainhankinnassa muista lähteistä. CMI:n työlle riippumattomana ja ketteränä toimijana on yhä enemmän kysyntää. Pyyntöjen toteuttamiseksi haemme jatkossa yhä aktiivisemmin yhteistyötä ja rahoitusta muilta rahoittajilta. CMI on koko 15-vuotisen olemassaolonsa aikana toiminut yhteistyössä yritysten kanssa.

On tärkeä muistaa, että esimerkiksi yrityksiltä saatava raha ei ole hiljaista tai neutraalia, vaan se palvelee aina jollain tavoin myös yrityksen intressejä. Rakennettaessa luottamusta ja dialogeja osapuolten välille on suomalainen raha ollut kallisarvoista. Se nähdään neutraalina, mikä on tehnyt siitä erinomaisen käyttökelpoista erilaisissa konteksteissa. Rauhanvälityksen piirissä aktiiviset valtiot, kuten Norja ja Sveitsi, suosivat rahoituksessa omissa maissaan toimivia järjestöjä. Järjestöjen ja valtioiden välille onkin syntynyt säännöllistä tiedonvaihtoa ja luottamussuhteita, jotka syventävät ja tukevat molempien toimintaedellytyksiä konfliktien ratkaisussa.

Ensi vuoden tilannetta tärkeämpää on miettiä pidemmän aikavälin toimintaedellytyksiä. CMI kantaa huolta siitä miten Suomen ulko-, turvallisuus- ja kehityspolitiikan tavoitteita pystytään jatkossa toteuttamaan. Kokonaisvaltaisuus konfliktien ratkaisussa ja kriisinhallinnassa on ollut vuosia Suomen lähtökohta. Mitä tarkoittaa jatkossa kun Suomi erilaisten strategioiden mukaan ”osallistuu aktiivisesti”? Millä voimavaroilla toteutetaan politiikan kärkiteemoja kuten rauhanvälitystä ja naisten osallistumista rauhan tekemiseen? CMI on tähän asti voinut kantaa kortensa kekoon suomalaisten lippulaivahankkeiden toteuttamisessa, mukaan lukien tuki EU:n ja Afrikan unionin rauhanvälityskapasiteettien vahvistamiselle sekä YK:n korkean tason välittäjien kouluttaminen pyrkimyksenä lisätä naisten osallistumista rauhanprosesseihin.

Viime aikojen haasteet Euroopassa osoittavat konkreettisesti miten kehityksen ja turvallisuuden ongelmat lähellä ja kaukana liittyvät toisiinsa poliittisesti, taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti. Suomen kansalliset intressit edellyttävät puuttumista konfliktien syihin, ei vain oireiden hoitamista. Tarvitaan kunnollista analyysiä tilanteen syistä, ratkaisukeskeisyyttä ja laajapohjaisia toimia. CMI:n osalta joudumme kuitenkin juuri nyt harkitsemaan pystymmekö jatkamaan Suomen rahoittamaa työtä Ukrainassa, Irakissa, Libyassa ja Jemenissä.

Mahdollisuuksia yhteistyön kehittämiseksi Suomen kanssa on kuitenkin olemassa. Yksi Suomen kärkihankkeista rauhanvälityksen alalla on ollut YK:n puitteissa toimiva, Turkin ja Suomen vetämä rauhanvälityksen ystäväryhmä, jossa on käynnistetty kaksi uraa uurtavaa yleiskokouksen päätöslauselmaa rauhanvälityksestä. Päätöslauselmien ohella kansainvälistä rauhanvälitystyötä voidaan ja pitää ohjata myös muilla välineillä, kuten temaattisilla aloitteilla ja konkreettisilla toimilla. Suomi voisi esimerkiksi lisätä toimiaan alueellisten järjestöjen ja toisaalta epävirallisten toimijoiden roolin esille tuomisessa. Kun turvallisuusneuvostoon liittyviä ongelmia ei ole voitu ratkaista ja ne yhä pahenevat, konfliktien ratkaisussa yhtenä trendinä on läheisyysperiaatteen korostaminen: vastuu on kansallisilla ja alueellisilla toimijoilla, mahdollisimman lähellä. Naapurimaat ja alueelliset vallat ovat yhtäältä itse osa konflikteja, mutta toisaalta myös osa ratkaisumekanismeja, jopa välittäjinä.

Kun virallisia välittäjätehtäviä annetaan osapuolille, korostuu taustatuen ja mandaatin tarjoavien järjestöjen teknisen rauhanvälityskyvyn merkitys. CMI on ollut jo vuosia toimeenpanijana Suomen ja Afrikan unionin yhteistyössä, joka on konkretisoitunut muun muassa neuvonannoksi alialueelliselle järjestölle ECCASille Keski-Afrikan tasavallan rauhanprosessissa. CMI on tukenut myös ETYJin toimintaa, esimerkiksi kouluttamalla Ukrainan tarkkailumission johtohenkilöstöä. Niin sanottujen virallisten raiteiden lisäksi korostuu tarve täydentäville epävirallisille prosesseille, joiden kautta keskusteluun voidaan laajalaisemmin tuoda ajatuksia ja osallistujia eri intressitahoilta. CMI:llä on keskeinen rooli Moldovassa Transnistrian konfliktiin liittyvien teknisten neuvottelujen vauhdittajana.

YK:n yleiskokouksen yhteydessä syyskuun lopulla päätettiin uusista kestävän kehityksen tavoitteista seuraavaksi 15 vuodeksi. Uudet tavoitteet koskevat kaikkia maailman maita ja niiden myötä syntyi poliittisesti hyväksytty viitekehys, jossa tunnustetaan ympäristön, kehityksen, turvallisuuden ja ihmisoikeuksien yhteys. Suomi on aina toiminut eturintamassa näiden näkökulmien edistämiseksi. Myös yksityisillä toimijoilla ja järjestöillä on tavoitteiden toteuttamisessa merkittävä rooli. On tärkeää, että tulevassa kehityspoliittisessa ohjelmassa otetaan huomioon sekä päivittynyt kansainvälinen viitekehys että tuoreet haasteet Euroopan lähialueilla. Hallituksen linjaama ”tuki demokraattisille ja toimiville yhteiskunnille” tulee määritellä ja varmistaa, että konkreettinen toiminta Suomen temaattisilla ja maantieteellisillä painopistealueilla resursoidaan riittävästi.

Tuija Talvitie

Toiminnanjohtaja

Crisis Management Initiative ry